

Redegørelse vedrørende den redaktionelle linie i "katolsk orientering"

1. Redegørelsens baggrund og karakter

I forbindelse med den drøftelse af "katolsk orientering", som fandt sted på pastoralrådsmødet i juni 1997, udtrykte biskop Czeslaw Kozon på forskellige punkter kritik af bladets redaktionelle linie. Han oplyste i den forbindelse, at han forud for mødet havde gennemgået nogle årgange af bladet.

Pastoralrådets behandling af sagen mandede ud i, at det blev vedtaget at opfordre biskoppen og redaktionen til at tage en drøftelse af bladets linie. En indledende drøftelse mellem disse fandt herefter sted den 7. august 1997, ved hvilken lejlighed redaktionen opfordrede biskoppen til at konkretisere sin kritik og til at belægge den med konkrete eksempler.

Med henblik på at tilvejebringe et materiale, der indeholdt den af redaktionen ønskede konkretisering, og som kunne danne grundlag for en fortsat drøftelse ved et senere møde, har biskop Czeslaw Kozon efterfølgende anmodet Erling Tiedemann, der i sin tid på biskop Martensens foranledning var med til at udforme teksten til de gældende retningslinier for bladets udgivelse, om også at gennemgå de seneste årgange af bladet og om at udarbejde et udkast til en redegørelse, der konkretiserede biskoppens kritik.

Erling Tiedemann påtog sig dette arbejde, og et første udkast blev efter en drøftelse med biskoppen forelagt for chefredaktøren for at give denne lejlighed til at korrigere eventuelle fejl i det faktuelle, således at den fortsatte drøftelse mellem biskoppen og redaktionen umiddelbart kunne komme til at dreje sig om den egentlige vurdering af den redaktionelle linie. Chefredaktøren har ikke besvaret denne henvendelse ved at fremsætte bemærkninger til det faktuelle, men har direkte over for biskoppen givet udtryk for en generel afvisning såvel af redegørelsens indhold som af det forhold, at biskoppen havde inddraget Erling Tiedemann i arbejdet med at formulere sine konkrete kritikpunkter.

Med forbehold for, at der således i redegørelsen kan findes mindre fejl vedrørende det faktuelle, som ikke er blevet rettet, har Erling Tiedemann efter en sidste gennemgang og som afslutning på den opgave, biskoppen havde givet ham, afleveret den færdige redegørelse til biskoppen.

Biskoppen konstaterer, at redegørelsens indhold og konklusioner ligger på linie med, hvad han i alt væsentligt selv var nået frem til ved sin gennemgang af nogle årgange af bladet. Redegørelsen er således at betragte som det konkretiserede udtryk for biskoppens kritik af den redaktionelle linie i *katolsk orientering*.

2. Grundlaget for det redaktionelle arbejde

Som grundlag for det redaktionelle arbejde, der skal sikre udgivelsen af "katolsk orientering", foreligger *de/s* et sæt retningslinier for udgivelsen af bladet, *de/s* den tilrettevisning, som biskop Hans L. Martensen gav i bladets no. 19/1988.

Af retningslinierne fremgår, at bladet udgives af den katolske kirke som sådan, d.v.s. har biskoppen som den egentlige udgiver, og at bladet således er direkte underlagt den kirkelige myndighed, hvorfor det kan karakteriseres som et bispedømmeblad.

"katolsk orientering" skal tjene evangeliets udbredelse, oplyse om Kirkens lære og uddybe troslivet, bidrage til Kirkens fællesskab, udvikling og vækst og informere om livet i Kirken, i vekselvirkning med samtidens særlige tendenser og problematik. Dette skal ske i overensstemmelse med de retningslinier, der er givet i koncilsdekretet om meddelelsesmidlerne og i pastoralinstruktionen "Communio og Progressio".

Under hensyn til de muligheder og krav, der følger af en moderne bladvirksomhed, skal redaktionen således løse følgende opgaver:

- formidle en tidssvarende katolsk forkyndelse og trosbelæring;
- muliggøre og medvirke til dannelse af en offentlig mening i Kirken;
- bringe og kommentere nyheder og informationer om Kirkens liv og virksomhed.

I den tilrettevisning, som biskop Hans L. Martensen gav i 1988, er det fremhævet, at biskoppen er bladets udgiver, og at han derfor har en særlig pastoral forpligtelse at varetage i forhold til bladet.

I relation til den ledende artikel i bladets no. 17/1988 kritiserede biskop Martensen, at denne leder havde undsagt en pavelig skrivelse, endnu før denne var udkommet på dansk. Man kunne i det mindste have ventet, skrev biskoppen, at redaktionen ville vise følgende indstilling: Læs pavens apostolske skrivelse med åbne modtagelige øjne - og dan jer så en mening bagefter.

I tilrettevisningen hedder det senere, at samarbejdet mellem biskop og redaktion kræver et vist mål af gensidig tillid. Denne tillid er rystet, hvis redaktionen udtrykker og fremmer en opinion, der afviser kirkens belæring og endog bruger lederpladsen hertil. Det burde være al ægte opinionsdannelses grundlov, at en debat får sit udgangspunkt i et sagligt og afbalanceret oplæg, skrev biskoppen.

Afslutningsvis præciserede biskop Martensen, at han umuligt kunne godtage, at en leder i "katolsk orientering" intet andet afspejler end en privat meningstilkendegivelse. Ej heller kunne han acceptere den opfattelse, at "katolsk orientering" blot er et af kirkens mange talerør i Danmark - det er nemlig et privilegeret talerør, og det er bispedømmeblad i den forstand, at det udsendes til alle for bispedømmets midler og har biskoppen som udgiver.

Biskop Martensen konstaterede derfor, at den omhandlede ledende artikel var uforenelig med "katolsk orientering"s karakter af bispedømmeblad.

I den situation, som foreligger, efter at et stort flertal i Pastoralrådet på mødet i juni 1997 har opfordret biskoppen og redaktionen til at drøfte bladets linie, er det naturligt at spørge, om denne linie er i overensstemmelse med de gældende retningslinier, og om redaktionen har rettet sig efter biskop Martensens tilrettevisning.

På baggrund af en gennemgang af 80 numre af bladet, udkommet som årgangene 1993 - 1996, samt de 12 numre af årgang 1997, som er udkommet inden 1. august 1997, i alt 92 numre, må det konstateres, at bladets linie på væsentlige punkter ikke er i overensstemmelse med de gældende retningslinier, og at biskop Martensens tilrettevisning ikke har båret frugt.

At det forholder sig sådan, er i det følgende søgt påvist ved - gennem eksempler - at belyse nogle centrale problemer i relation til bladets linie.

Når det ovenfor konstateres, at "katolsk orientering"s linie på væsentlige punkter ikke er i overensstemmelse med de gældende retningslinier, må det straks tilføjes, at dette ikke må forstås som udtryk for et tilløb til at frakende bladet enhver kvalitet. På andre punkter end de her fremdragne ses der ikke at være grund til at udtrykke kritik, tværtimod. Eksempelvis giver bladet en god dækning, ja, med de ressourcer, som står til rådighed, endda en særdeles fin dækning af det hjemlige reportagestof fra begivenheder i menigheder og lignende, som læserne erfaringsmæssigt lægger stor vægt på. Bladets betydning som generel "sognekalender" og som annonceblad, hvor katolikker kan nå hinanden, må heller ikke undervurderes.

Alt dette må tillige tages i betragtning, når man skønner over, hvad der motiverer et stort antal katolikker til at støtte bladet økonomisk. Selv om indsendte læserbreve viser, at nogle læsere bakker den redaktionelle linie op, er der ikke belæg for at tage summen af gavebeløb som udtryk for en generel tilslutning hertil.

3. Behandlingen af rundskrivelsen Veritatis Splendor m.v.

Endnu før Veritatis Splendor overhovedet forelå fra pavens hånd, bragte "katolsk orientering" en negativ foromtale (14/1993). Uanset at Vatikanets talsmand Joaquin Navarro-Valls måtte citeres for, at det materiale, som et italiensk pressebureau havde sendt ud, ikke var en del af den endelige version, men et tre år gammelt udkast, som siden var blevet revideret, gengav "katolsk orientering" en række angreb på den endnu ikke udsendte rundskrivelse. Det hed blandt andet, at tyske teologer åbent skulle have sagt, at de håbede, at »Veritatis Splendor« aldrig ville blive offentliggjort. Den aldrende moralteolog Bernard Häring blev - uden nærmere uddybning - citeret for at udtrykke sin afstandtagen med ordene, at »det, vi har brug for, er en rundskrivelse, der lærer os at elske Jesus og elske mennesker. Ethiske spørgsmål skal behandles i en samtalens ånd med andre kirker«.

Redaktionen har ved på et løst og foreløbigt grundlag at bringe en så ensidig artikel klart siddet biskop Martensens tilrettevisning overhørig: "Læs pavens apostolske skrivelse med åbne modtagelige øjne - og dan jer så en mening bagefter."

I bladets no. 17 samme år oplyses det, at rundskrivelsen nu foreligger. Det anføres kort, at rundskrivelsen er på 180 sider, og at den er i tre dele, en bibelreflektion, en dogmatisk og en pastoral del. Som et eksempel på, hvor summarisk orienteringen til bladets læsere er, kan nævnes, at det om første del blot hedder, at den

"er en meditation over Matt. 19, 16-22, historien om den rige unge mand, der kom til Jesus og spurgte: »Mester, hvad godt skal jeg gøre for at få evigt liv?« I denne del fremhæves væsentlige kendetegn ved kristen moral."

Det siges senere, at paven

"tager afstand fra teorier som »teleologisme«, »konsekventialisme« og »proportionalisme« og andre former for relativistiske synspunkter,"

men det store flertal af bladets læsere, som ikke har specielle forudsætninger, lades ganske i stikken med hensyn til, hvad disse fremmedord nærmere dækker i den konkrete sammenhæng.

Den summariske gengivelse i no. 17/1993 er den eneste information om rundskrivelsens indhold, som bladet bragte, og der har til dato ikke været informeret yderligere om indholdet. Rundskrivelsen er efterfølgende kun blevet omtalt af redaktionen i kontroversiel sammenhæng, hvor nogen citeredes for at have udtalt sig imod dens indhold.

I betragtning af, hvor meget spørgsmålet om moral har optaget sindene, har redaktionen ved denne behandling af Veritatis Splendor på afgørende måde tilsidesat forpligtelsen til at oplyse om Kirkens lære og uddybe troslivet, formidle en tidssvarende katolsk trosbelæring og medvirke til, at en offentlig mening kunne danne sig i Kirken på et forsvarligt grundlag. Ved yderligere blot at referere vigtige passager gennem angivelse af fagteologiske begreber, har man tillige tilsidesat bestemmelsen om, at det skal tilstræbes at holde bladet på et alment tilgængeligt plan. Disse forhold er så meget desto alvorligere, som en læser i et læserbrev i no. 2/1994 opfordrede til, at bladet orienterede sine læsere om rundskrivelsens faktiske indhold; redaktionen afviste denne opfordring med ordene, at "et orienterende sammendrag er bragt på side 2 i nr. 17 i fjor". Fra redaktionens side er der således ikke tale om en hædelig mangel, men om en fastholdt linie.

I den ledende artikel i bladets no. 18 kommer redaktionens egen første kommentar til rundskrivelsen i form af et afsnit i en større sammenhæng, der omhandler Galilei og andre. Det hedder i denne leder bl.a., at Kopernikus

"ifølge pave Johannes Paul II forstod »at forene friheden til videnskabelig forskning med troskab mod kirken«. Paven sagde ikke »mod kirkens lære«, for det passer jo dårligt: Kopernikus lærte sandheder, kirken dengang ikke troede på, og hvad kirken lærte om himmel og jord og universet, kan Kopernikus ikke have troet på. Men han undgik konflikten. Han var klog. Men var han modig? Hvorfor skulle der mod til at være i overensstemmelse med kirkens synspunkter? Skal dette »både-og« opfattes som pavens egen formildende kommentar til den sidste rundskrivelse »Sandhedens stråleglans«? Heri trues katolske universiteter (alle så gamle som Krakow og Ferrara) med at miste retten til at kalde sig katolsk, hvis de ansætter docenter, hvis moralske menneskesyn er i

strid med kirkens officielle lære. Eller er dette uvenlige afsnit i rundskrivelsen ikke pavens egne ord alligevel? Hvis de er, kan han ikke rose Kopernikus for både klogskab og mod. Mange af vor egen tids lærde er modige nok til at udtrykke andre synspunkter om menneskelig adfærd end Vatikanet gør. De er måske ikke altid kloge nok til at sige tingene så forkromet, at de ikke støder an, men alle som en er de på listen over dem, der skal fyres, fordi de ikke ønsker at ligne Galilei, som var klog nok til ikke at være modig. w w"

Det generelle problem med de redaktionelle leders indhold behandles i et andet afsnit nedenfor. Her noteres blot, at holdningen er afstandtagende i forhold til i hvert fald en del af rundskrivelsen (andre dele omtales hverken her eller i andre ledende artikler). Om nogen respekt for biskop Martensens ord om, at den nødvendige tillid mellem biskop og redaktion bliver rystet, hvis redaktionen udtrykker og fremmer en opinion, der afviser kirkens belæring og endog bruger lederpladsen hertil, er der i hvert fald ikke tale.

I no. 19/1993 følger så en artikel under overskriften "Moralteologen Bernhard Häring skuffet over moralrundskrivelsen." Artiklen, der er signeret af chefredaktøren, er klart afstandtagende i forhold til Veritatis Splendor.

Af den samlede spalteplass, som er medgået, er kun 1/3 brugt til en præsentation af rundskrivelsens indhold, mens 2/3 er brugt til at give en negativ kommentar i den ledende artikel, henholdsvis referere andres negative kommentarer.

At der relativt er brugt så megen plads på en afstandtagen fra rundskrivelsen, er så meget desto alvorligere, som dennes indhold stort set ikke er gengivet.

Den kritisable måde, hvorpå "katolsk orientering" behandlede Veritatis Splendor, står ikke alene. Nævnes kan her pavens skrivelse, Ordinatio Sacerdotalis, om Kirkens manglende bemyndigelse til at vie kvinder til præsteembedet. I no. 12/1994, hvor den første gang omtales, ledsages den straks af en artikel om, at den anglikanske primas kritiserer pavens skrivelse, som redaktionen i den forbindelse vildledende betegner som et "forbud mod kvindelige præster".

I no. 13/1994 følger så en artikel, der på en rimeligt afbalanceret måde gengiver synspunkter for og imod indholdet af Ordinatio Sacerdotalis.

I no. 14 bringes imidlertid yderligere en længere kommentar af Bernhard Häring, der - som de læsere, der efterhånden har erhvervet sig kendskab til pater Härings synspunkter, nemt kan forestille sig - ikke udtrykker nogen form for opbakning til pavens skrivelse.

I nr. 1/1996 genoptages sagen, og der gives atter spalteplass til Bernhard Häring, hvor han igen udtaler sig imod læremyndigheden.

Af den samlede spalteplass, som er medgået, er kun omkring 1/6 brugt til en præsentation af den pavelige skrivelser indhold, mens 5/6 er brugt til at bringe kommentarer, hvoraf en massiv hovedpart er negativ og afstandtagende.

Der er ikke i sig selv noget forkert i, tværtimod, at bladet refererer den debat, der nu engang findes i Kirken, men det er ikke acceptabelt, hvis valget af kilder og kommentarer

bliver ensidigt. Den afbalancerede artikel i no. 14/1994 dokumenterer, at reaktionerne på pavens skrivelse rundt om i verden har været meget mere nuancerede, end bladets læsere må være endt med at få indtryk af gennem bladets artikler.

Som konklusion på dette afsnit må det konstateres, at redaktionen fremstår som mere optaget af at fremme en opinion, der afviser Kirkens belæring, end af på en objektiv måde at formidle et kendskab hertil. Denne redaktionelle linie er ikke forenelig med de gældende retningslinier. Den er samtidig udtryk for en klar seen bort fra den tilrettevisning, som biskop Martensen i sin tid gav redaktionen.

4. Fremstillingen af Kirkens ledelse og læremyndighed

Ingen regelmæssig læser af "katolsk orientering" vil - uanset ståsted - være i tvivl om, at bladets redaktion forholder sig kritisk og ofte direkte afstandtagende til pave Johannes Paul, til Rom, Vatikanet, Trosælækongregationen, kardinal Ratzinger osv.

At kritik i konkrete sammenhænge kan være berettiget, vil på den anden side ikke mange bestride - i øvrigt næppe heller pave Johannes Paul og kardinal Ratzinger.

En gennemgang af de nævnte 92 numre af bladet viser imidlertid, at kritik og afstandtagen i bladet har en mere systematisk karakter, og at man uden overdrivelse kan tale om, at et uberettiget negativt billede har dannet sig i kraft af en betydelig del af bladets ledere og artikler.

Næringen af dette billede sker ofte på en meget subtil måde, som det kræver et vist indblik i medieverdenens virkemidler at opdage, - et indblik, som man på den anden side må have lov at regne med, at redaktionens medlemmer fuldtud er i besiddelse af.

Et eksempel: På forsiden af no. 1/1993 findes en overskrift over fire spalter:

Kurien vil begrænse de lokale bispekonferencers rolle
Ønsker at opløse de europæiske CCEE

Overskriften er tung af negative markører, når den *konstaterer*, at *kurien* (= centralt) vil *begrænse* (→ ufrihed) de lokale bispekonferencers rolle (= lokalt) - signalvirkning: *central* magt vil skabe *lokal ufrihed* - et i medierne kendt og virkningsfuldt modsætningspar: "dem" og "os", "dem" *mod* "os".

Selve artiklen, der hverken bygger på bladets egen research eller på stof fra et ansvarligt pressebureau, giver i øvrigt slet ikke dækning for overskriftens konstaterende form. Det viser sig blandt andet, at det hele bygger på formodninger og spekulationer [kursiveringerne indsat her]:

Trosælækongregationen *formodes* at være ved at forberede et dokument, der vil indskrænke de nationale bispekonferencers magt, skriver det engelske "Catholic Herald". *Nogle kilder* i Vatikanet *mener*, at dokumentet vil blive en såkaldt instruktion. Det er den måde, Trosælækongregationen tidligere har brugt for at sætte ting på

plads. Dokumentet vil være et svar på den »egensindighed«, nogle bispekonferencer har lagt for dagen. Især har Vatikanet været bekymret over de progressive tendenser i USA og nogle steder i Europa, f.eks. Holland. Det vil sætte rammer for bispekonferencernes råderum, særligt med hensyn til teologi. *Kilderne* tilføjer, at antallet af hjælpebiskopper ventes at blive reduceret. Det skyldes, at de lokale biskopper har stor indflydelse på, hvem der udnævnes til hjælpebiskopper.

Nødvendigt at skabe nye strukturer.

Man har også *spekuleret* på, om Vatikanet ønskede at opløse De europæiske bispekonferencers Råd, hvis formand er ærkebiskoppen af Milano, kardinal Carlo Maria Martini. Men pave Johannes Paul II sagde på et møde for formændene for de europæiske bispekonferencer i december, at den nye situation i Europa gjorde det nødvendigt at skabe en ny struktur for rådets arbejde.

Kirkens enhed.

Det *formodes*, at det indebærer, at rådet forbliver, men at Kommissionen for EF-biskopperne bliver opløst. Det »nye råd« skal udmærke sig ved »dets stærke årvågenhed og følsomhed for både positive kræfter og for anti-evangelisations-tendenser«, sagde paven til formændene for bispekonferencerne. »Rådet skal være en inspirationskilde for Europa og tjene ikke blot de lokale kirker, men også kirkens enhed i Europa.«

Selv om det hele bygger på formodninger, og selv om man ved læsning af no. 9/1993 - hvis man ellers et lille halvt år senere kan huske historien blandt mange andre - må konstatere, at "nyheden" om en nedlæggelse af CCEE ikke havde noget på sig (nu er det bagsidestof), så er der igen givet næring til et negativt billede.

I forbindelse med dannelsen af dette billede spiller en række af bladets lederartikler en særlig rolle. Af de 50 ledende artikler, som bladet har bragt i de fire og et halvt år, som de nævnte 92 numre dækker, har en tredjedel et indhold, der i større eller mindre grad, ofte i større, cementerer dette negative billede i forhold til "Rom". (En oversigt over de ledende artikler findes som bilag)

Den ledende artikel i no. 5/1993 kan tjene som eksempel med henblik på at vise, hvad der menes hermed. Den giver samtidig et indtryk af den specielle udtryksform, som findes i mange tilsvarende artikler, og som forekommer påfaldende i et blad, der skulle være lødigt:

Afrika set fra Rom.

I mange år har Afrikas biskopper drøftet deres typisk kirkelige problemer indbyrdes. Så snart de begyndte at tale højt om en ønsket særsynode, blev visse kredse i Vatikanet lige så opskræmte som hin aften, da pave Johannes XXIII indkaldte til et nyt økumenisk koncil. Øjenvidner fortæller, at flere kuriekardinaler blev blege og temmelig ude af sig selv ved tanken om fornyelser.

Koncilet kom. I Gunnel Valquists herlige fire bind med kommentarer til dets forløb kan vi, 30 år senere, stadig både more og ærgre os over den snilde, hvormed visse kurialer forstod at omfortolke eller sabotere meningen med det hele. I dag er der desværre oftere grund til ærgrelse end til fryd, når vi ser, hvor systematisk og til tider effektivt nogle af koncilets vigtigste beslutninger bliver udhulet.

Et af de vigtige var oprettelsen af nationale bispekonferencer, der kunne fungere på lokalt plan, mest efter kultur og sprogområder. Disse bispekonferencer fik tildelt vidtgående beføjelse til pastorale initiativer, alt efter deres særlige kulturs specifikke krav. Det blev endog slået fast med sytommersøm, at paven ikke er den øverste biskop i samtlige verdens bispedømmer. Den lokale biskop har nemlig sit embede fra apostlene, ikke fra paven. De store koncils kardinaler Frings, Döpfner, Lercaro, Tisserant er alle døde. Suenens lever tilbagetrukket, rangeret på et sidespor som »moderator«(?) for den karismatiske bevægelse. König i Wien er snart den eneste, der endnu kan og tør hæve røsten, når han gennemskuer tendenser til at skrue tiden tilbage.

Er det så underligt, at mange katolikker føler sig lidt utilpas, når de ser den servilitet, der lyser fra de glade ansigter på biskopper, der skal fotograferes sammen med paven, når de er til deres femårige »ad limina«besøg? Diskuterer de med paven og kurien? Slår de i bordet, når det er påkrævet? Deres rapporter til paven er hemmelige, men pavens svar står i Osservatore Romano samme uge! Hvorfor finder biskopper sig i denne ydmygende rolle? Er det kun et par brasilianske og amerikanske kardinaler, der ved lejlighed viser deres

meningers mod, eventuelt deres tænder, når Vatikanet er for nervøs (for panikslagen?) til at løse problemer eller afviser muligheden for en rimelig løsning med »argumenter«, som ikke overbeviser længere?

Nu er det afrikanernes tur til at blive spist af med søforklaringer. Naturligvis kan synoden om Afrika holdes i Afrika. Nairobi f.eks. har en prima kongresinfrastruktur: Kirkernes Verdensråd har kunnet holde et plenarmøde der. Men nej, Vatikanet frygter »vanskeligheder« med muslimer eller terrorister. Derfor skal synoden holdes i Rom, under det forlorent klingende påskud, derved bedre at udtrykke »fællesskabet med paven«! Bagefter kan de få lidt afsluttende fyrværkeri på afrikansk jord. Men en synode i Rom afskærer de sorte biskopper fra deres bagland, fra deres teologiske rådgivere, som de nok ikke alle kan tage med til Italien, og de udleveres til det apparat, som har bevist sin snedighed til at manipulere, og desværre også sin mangel på intellektuelt mod. Afrikanerne har vel heller ikke allerede glemt den nylig opførte komedie i Santo Domingo »Latinamerika set gennem Roms briller« for et halvt år siden.

Vigtigst er dog, at afrikanernes forslag til dagsordenen indeholder betydeligt mere spændende emner end det fromme officielle tema »I skal være mine vidner«. Herregud, det har de afrikanske kristne været i over 100 år og tit med en langt mere troværdig »inkulturation af evangeliet« end Asien og Latinamerika har oplevet. Dengang et par jesuitter blev »kineser med kinesere«, varede Roms forståelse for indpasningen af kristendommen ikke længe.

Hvad nu med Afrika? Skal vi alligevel håbe at opleve et gennembrud, en modig afrikansk synode, der tør kræve den europæiske katolicismes respekt for afrikansk kultur og kristendom? w.w.

De stilfigurer, der benyttes her, går igen i mange ledende artikler, der nærmest kan antage karakter af litanier, hvor "de gode" og "de onde" på koncilet og i eftertiden blandes og spejles i hinanden.

Den ledende artikel i no. 7 samme år:

... Ser man spøgelse, når man i dag ser en tendens til dogmatisering af rent moralske synspunkter? Og kender man ikke navnene udenad på teologerne, som har fået mundkurv på? ...

Og straks igen i no. 8:

... Samtidig med, at bispekonferencernes pastorale autoritet svækkes af Vatikanet, vokser denne autoritet i dialogen med den sociale og økonomiske verden.

Biskoppernes kollegialitet med paven, den nye balance mellem pavens primat og bispekollegiets beføjelser, som koncilet så majsommeligt har arbejdet sig frem til, er indskrænket til ubetydelige proportioner. Bispesynodernes effektivitet led allerede skibbrud i den syge Pave Paul VI's sidste leveår. Bispekonferencernes statut er både i teori og praksis udhulet. ...

I no. 11 fremhæver den ledende artikel pave Johannes XXIII i anledning af 30 året for hans død i pinsen 1963 - men gør det på den nuværende paves bekostning:

Den nuværende pave efterlyser »nye impulser« for den økumeniske dialog. Det er indlysende, at den hæmmes af trosmæssige uoverensstemmelser. Derfor kunne det være gavnligt ikke at gøre ren og skær romerske, disciplinære, historisk forklarlige særkrav såsom pligtcelibatet til trosspørgsmål. Og bedst ville det være, om kirken søgte tilbage til ånden fra koncilet, uden fordømmelser, uden mundkurve, uden for megen politik, tilbage til den pinsetid, Johannes XXIII indledte. w.w.

Og som endnu et eksempel blandt flere andre kan nævnes den ledende artikel i no. 19/1994 om synoden om ordenslivet:

... Alligevel kaldes denne synode for en af de bedste siden koncilet. For første gang deltog mange kvinder, hvis indlæg ofte vakte stor lydhørhed blandt biskopperne. På disse sider prøver vi at bringe nogle glimt fra møderne. De viser, at Ånden blæser i kirken. Det afrikanske forslag om at ophøje kvinder til kardinal (det forudsætter ingen præstevieelse) blev af en vatikansk talsmand stemplet som en "meget teoretisk mulighed". Det røber en kende, hvorfor overgangen fra "teoretiske muligheder« til konkrete alternativer tager så lang tid, når det er et foruroliget Vatikan, der skal vedtage dem.

Det er imidlertid ikke kun på lederpladsen, der gives næring til det negative billede af kirkens ledelse som stående fjernt fra "folket". I en usigneret artikel i no. 5/1993 hedder det således (uden kildeangivelse):

To paver bliver saligkåret

Det forlyder fra Rom, at saligkæringsprocessen for Eugenio Pacelli, pave fra 1939 til 1958 under navnet Pius XII, skrider så meget frem, at det såkaldte »summarium« (samlingen af alle vidnesbyrd) er gået i trykken.

Sagen vedrørende saligkæringen af Gianbattista Montini, pave fra 1963 til 1978 med navn Paul VI, er blevet indledt i 1992 efter ønske fra det italienske episkopat.

Der siges intet om, hvorfor det er de to paver lige før og lige efter pave Johannes XXIII, der skal saligkæres.

Hvis man i Rom regner med, at »folkets røst« for længst har helligkåret Angelo Roncalli, den Johannes XXIII, som blev fader til Det andet Vatikankoncil, er man næppe langt fra sandheden.

Den misinformation, som artiklen indeholder, blev efterfølgende påpeget i et indsendt læserbrev. Indsenderen gjorde opmærksom på, at en saligkæringsproces allerede var indledt for Johannes XXIII's vedkommende, før det skete for Paul VI's, men redaktionen, som i øvrigt svarede på dette læserbrev, undlod at dementere og beklage det negative indtryk, man havde skabt med sin artikel om de tre paver; det fik lov at blive stående.

I foråret 1997 forargedes mange katolikker i Danmark over en forsideoverskrift i no. 3/1997:

Pave Johannes Paul II:

Ingen sakramenter til gengifte fraskilte.

De læsere, som også læste den efterfølgende artikel, blev så meget desto mere forargede, som de derved kunne konstatere, at der ikke var belæg for det hårde og kategoriske billede, som overskriften tegnede af paven:

Pave Johannes Paul II opfordrer alle præster og menigheder til at være særligt opmærksomme på sjælesorgen for de gengifte fraskilte. Disse mænd og kvinder "er og bliver medlemmer af kirken«, understreger paven over for Det pavelige Familieråd.

Men den katolske kirke må ikke tale imod ægteskabets uopløselighed, som er en guddommelig anordning, påpeger han; et nyt ægteskab strider imod troen.

Mennesker, som befinder sig i en sådan situation, kan derfor hverken modtage alterets eller bodens sakramente, siger paven: men der findes »gode pastorale muligheder for at komme disse mennesker i møde«.

Johannes Paul II opfordrer Familierådet til at beskæftige sig med dette vanskelige pastorale problem. Kirken er opmærksom på disse menneskers lidelse og på »de store vanskeligheder, som de befinder sig i«, udtaler han og understreger vigtigheden af, at der udarbejdes en plan for pastoral omsorg for »ægtefolk i krise«. Nar et par som befinder sig i en »ikke helt regulær situation«, ønsker at finde tilbage til en kristen praksis, skal de mødes »med kærlighed og velvilje«, og så må man se at få klaret situationen, slutter paven.

At gengifte fraskilte ikke generelt kan gå til kommunion, er ingen nyhed. Der er heller ikke tale om nogen ny stillingtagen fra pavens side, som allerede i 1981 bekræftede dette forhold i rundskrivelsen Familiaris Consortio. Overskriften vil derfor for mange have den virkning, at de ikke læser artiklen; de nøjes med overskriften og bekræftes derfor blot endnu en gang i det negative billede, som bladet i forvejen måtte have næret hos dem.

I no. 4/1997 er det Troslærekongregationens præfekt, kardinal Joseph Ratzinger, som gennem en overskrift og en mangelfuld forklaring stilles i et uheldigt lys:

Nyt dokument fra Vatikanet: Sjælens frelse ikke forbeholdt katolikker.

Vatikanet (KNA) Det er ikke absolut nødvendigt for sjælens frelse, at man tilhører den katolske kirke. Det fremgår af et dokument fra Vatikanets internationale kommission af teologer, som netop er offentliggjort i jesuittertidsskriftet »La Civita Cattolica«. Dokumentet er resultatet af fire års arbejde under ledelse af kardinal Joseph Ratzinger.

I dag er det afgørende spørgsmål ikke, hvorvidt det er muligt for mennesker, som ikke tilhører den synlige, katolske kirke, at blive frelst. Det er muligt, det anses i dag for sikkert, fastslår dokumentet, som er offentliggjort med Ratzingers udtrykkelige tilladelse.

Kristus er hele menneskehedens frelser

Dokumentet lægger vægt på »den enestående rolle, Jesus Kristus spiller som hele menneskehedens frelser«, udtaler jesuitten Luis Ladaria til Vatikanets Radio. Han mener, at kirkens opgave, at frelse menneskene, er underordnet Kristi frelsergerning. »Det synlige tilhørsforhold til kirken er ikke en forudsætning for frelsen«, siger Ladaria; men kirken er en forudsætning for hele menneskehedens frelse, understreger han.

Dokumentet med titlen »Kristendommen og de andre religioner« er en længe ventet opfølgning på det, som Det andet Vatikankoncil besluttede om den katolske kirkes indstilling til verdens religioner.

At reportagen havde den virkning at gøre "Rom" til grin, dokumenteres af et læserindlæg i no. 6/1997, hvor en indsender skriver:

Det var de sandelig længe om!

Det var med dyb forundring, at jeg så forsiden af »katolsk orientering« nr. 4 »Sjælens frelse ikke forbeholdt katolikker«, stod der.

Min umiddelbare reaktion var: Jamen, er der da nogen, der har troet det? Men nu ser jeg af artiklen, at det har taget en arbejdsgruppe under ledelse af kardinal Ratzinger 4 år at læse Det andet Vatikankoncils dokumenter om andre kirker og andre religioner. Vi almindelige katolikker læste jo dette dokument for ca. 30 år siden. Er man virkelig så verdensfjern i de vatikanske elfenbenstårne?

Det er bemærkelsesværdigt, at redaktionen, der med sin overskrift og sin mangelfulde præsentation af sagen, har udløst denne naturlige reaktion fra en hoveddystende læser, ikke lever op til sit ansvar og søger at forklare sagens rette sammenhæng, men blot lader læserbrevet stå uimodsagt og dermed som en bekræftelse af, at overskriften og artiklen udtrykte en rigtig forståelse af tingene.

I forbindelse med dette afsnit skal det afslutningsvis fremhæves, at der ikke er tale om uheldige formuleringer eller klodsethed fra redaktionens side. Der har gennem årene været en jævn strøm af læserbreve og henvendelser til redaktionen, hvor den her dokumenterede linie er blevet påtalt og ønsket ændret, uden at det har ført til nogen som helst forandring, men kun til afvisning. Af den ledende artikel i no. 20/1995 fremgår da også, at det ikke er lederskribenten uvelkomment at tegne et så polariserende billede:

... Vi regner med, at 1996 bliver et år med lige så gode orienteringsmuligheder om, hvad der foregår i verdenskirken, hvor lægfolk faktisk er begyndt at få mund og mæle. Mon ikke Roms sidste udspil mod kvindelige præster og den forbudte debat om emnet lægger op til en ny gennemligning af vore kirkelige farvande? Kardinal Ratzingers svar ligner en dogmeerklæring. Skulle det være en ny fremgangsmåde ved fremtidige dogmeerklæringer, at først udtaler Trosælærekongregationen sig, hvorefter paven »godkender« dennes udsagn, så mangler der dog endnu et vigtigt led i proceduren, inden et dogme kan være et dogme, nemlig de troendes konsensus. Der er ikke meget, der i øjeblikket tyder på, at dette »hele Gudsfolkets enstemmige« samtykke findes. Så, det bliver spændende også i 1996 at kunne låne spalteplass til den fortsatte meningstilkendegivelse i kirken.

Som allerede foran nævnt er det ikke uforeneligt med bladets karakter af bispedømmeblad, at der - når det sker på en saglig og loyal måde og i en ordentlig tone - fremsættes kritik, herunder i en ledende artikel. Når det imidlertid har udviklet sig til, at alting for-forstås med en troldsplint i øjet, så det udvikler i retning af en systematisk nedvurdering af Kirkens ledelse, udtrykt i unødigt krænkende vendinger, så bidrager bladet ikke, som det i henhold til sine retningslinier skal, til Kirkens fællesskab; så medvirker det tværtimod til at nedbryde dette og til her i bispedømmet at skabe polarisering og fastlåsthed, hvor der burde være skabt "communio et progressio".

Det bør tilføjes, at bladet udover den trediedel af de ledende artikler, som her kritiseres, har rummet en række gode og velskrevne ledere, som ikke giver anledning til de samme indvendinger. Uden at den fremførte kritik derfor på nogen måde skal afsvækkes, bør det retfærdigvis betones, at hvis nogen har fået det indtryk, at »'katolsk orientering' i hvert eneste nummer rummer en negativ leder«, så er dette indtryk ikke i overensstemmelse med virkeligheden, hverken antals- eller indholdsmæssigt.

5. Utilstrækkelig dækning af væsentlige stofområder

Som de første af de opgaver for bladet, der er foreskrevet i retningslinierne, nævnes evangelisering og formidling af en tidssvarende katolsk forkyndelse og trosbelæring. En gennemgang af de nævnte 92 numre af bladet viser, at disse vigtige opgaver kun i mere begrænset omfang er taget op. I praksis er bladet først og fremmest et nyheds- og debatblad. Til denne realitet svarer også den selvforståelse, som redaktionen giver udtryk for i den ledende artikel, som - med bladet selv som emne - traditionelt bringes i årets sidste nummer. I no. 20/1994 hedder det således:

Dette er nummer 20 af "katolsk orientering"s 20. årgang. Det vil sige blad nummer 400. Så giver en redaktion, der naturligvis for længst er gået i gang med de første numre af næste årgang, sig alligevel lidt tid til at læne sig tilbage og skue bagud. I 20 år har vi - bortset fra juli-august - to gange om måneden bragt aktuelt læsestof, gerne mellem 35 og 40 titler i hvert nummer. Med stor omhu har vi drænet den brede internationale strøm af kirkelige nyheder, udvalgt de mest relevante af dem, så danske katolikker kunne følge med i, hvad deres kirke laver af dønninger i verdens farvande.

Mellem 35 og 40 emner i hvert nummer vil igen sige mellem 14.000 og 16.000 styks læsestof, nyheder, artikler, reportager, debatstof og læserbreve om den store verdenskirke og disse begivenheders resonans i det hjemlige sogn eller i den danske offentlighed.

Man kan se sig så langt tilbage som til det første nummer af den første årgang. Deri lovede redaktionen »at bringe så meget som muligt af alt det, der lever og bobler og sprutter i verdenskirkens store stegepande, på bordet i alle danske katolske hjem.

Denne faktiske vægtning indebærer, at stofområder, der falder ind under retningsliniernes bestemmelse om, at bladet skal være evangeliserende og formidle en tidssvarende katolsk forkyndelse og trosbelæring, prioriteres mindre højt end forudsat i retningsliniernes bemærkninger.

Det må retfærdigvis tilføjes, at det naturligvis er begrænset, hvad der i det katolske Danmark findes af skrivende kræfter, som man i denne forbindelse kan trække på. At en så stor del af bladets spalteplass i dag er dækket af oversat stof, dokumenterer på den

anden side, at kræfter til at oversætte fra fremmede sprog vidtgående står til rådighed for redaktionen, - og i udlandet er der stof nok at hente.

Det forekommer derfor ikke tilfredsstillende, at stofområder, der i de gældende retningslinier er fremhævet som primære, ikke tilgodeses i et dertil svarende omfang.

Bilag

Oversigt over ledende artikler i "katolsk orientering" i årene 1993 - 1997, jf. redegørelsens punkt 4

Oversigten angiver, i hvilke numre en ledende artikel (l.a.) har fundet plads, samt om den har det negative indhold, som nærmere beskrives i redegørelsen (angivet med et +)

Nr	1993	1994	1995	1996	1997
1	l.a.+	l.a.		l.a.+	l.a.+
2	l.a.	l.a.	l.a.+		
3	l.a.	l.a.+	l.a.	l.a.	l.a.+
4				l.a.+	l.a.
5	l.a.+		l.a.	l.a.	
6	l.a.		l.a.		
7	l.a.+		l.a.+		
8	l.a.+	l.a.	l.a.	l.a.	
9	l.a.		l.a.		
10	l.a.	l.a.	l.a.		
11	l.a.+	l.a.	l.a.		
12	l.a.	l.a.	l.a.+	l.a.	
13					
14					
15					
16		l.a.			
17	l.a.	l.a.	l.a.		
18	l.a.+	l.a.+	l.a.		
19	l.a.	l.a.+	l.a.+		
20	l.a.	l.a.	l.a.+	l.a.	
l.a.	15	12	13	7	3
l.a.+	5	3	5	2	2